

مردن له دهروونمدا دهژی تا نهر بيمهوه

ژيار جه مانفرد
له كوردی كه له پیه وه: مه ژیر هاشمی
(ئه لمانیا)

۷۲

پیش ئه وهی بمرم، هه ردهم ترسی ئه وهم له دلدا بوو ئه م جاره له جارانی تر چاره م په شتر بیته، پیش ئه وهی بمرم، مردنه کانی پیشووم وهک پوژی پوون له پیش چاو بوون، نازانم بو ئه مه م گوت، ئه م جاره نه چاو یکم هه بوو بو بینین و نه لاقیکم هه بوو بو پوشتن، له کونجی ژوره که وه گرمۆله بوویوم و په نام برده بووه سوچ و تاقیک که نه ما ده ساله له به ردهم ده لاقه که ی له دایک بووم.

ژۆریک له به دیهاتن و مردنه کانم له بیره، هه ر چه ن مردن نییه، هه ر چه ن هه ر جار ئاواتم ده خواست له دایک بم، به لام ئه م جاره ئیدی ماندوو بووم و پیم خۆشه بمرم، ئه گه رچی ده زانم مردن له ریگام نییه، خۆزگه م به مردن که له ناو ده چیت، خۆزگه مردن هه بوونیک با و له ناو چوویا.

ئیستا چاره نووسی من به گه ردن قه له ره شیکه وه گری دراوه که نازانم له کوئی دنیا ون بووه، ژۆریک له به دیهاتنه کانم وهک خه ونیک له بیره، ژۆریه ی چاره نووسم له ئیو شاخی که ل و بزنه کتوییه کان بوو، جار به جار به ژیر پیستی گورگه کان، ژۆریه ی ژیانم بو پاراستنی چاره نووسم که لای نازه له کان بوو، ته رخان کرد، ناو به ناو له گه ل جه سته ی دوایین که س که مردوووه، قسه ده که م و لیتی ده پارپمه وه که بو منت خستوووه ته ئه م دوونی شه ره .

دراوه، دَلنیا بن کفر و نه‌هامه‌تی له دنیا‌دا
بنبر ده‌بیت بۆ ئه‌وه‌ی که خودای سهر زه‌ویش
له خودای ئاسمانه‌وه ئه‌م به‌هره‌یه‌ی پئی دراوه .

۱۳

ئه‌م جاره‌یان به‌ ددانی خوینی له دایک
بووم، به‌یانیان به‌ خوینی گهرم گۆشیان
ده‌کردم، له‌گه‌ل به‌دیهااتم، دایکم نه‌یه‌شت
بلوورینم، ده‌سه‌به‌جئ هه‌ندیک خوینی گهرم که
له‌ گۆشتی بزنیکی حه‌وت سالان بوو، به‌سه‌ر
زماندا چۆراندی و ددانه‌کانم له‌ نارۆکانم به‌رزتر
هه‌له‌هاتن، چوار ددانی پیشووم دریزتر له‌وانی
دیکه‌ بوون، هیچ گۆشت و خوینیکی تیری
نه‌ده‌کردم، تا رۆژیک له‌سه‌ر په‌چه‌ی پیاویکی
هه‌زاره‌وه که هه‌موو سامانی چه‌ن بزنیکی بوو،
پییواریک چاوی پیکه‌وتبووم و له‌ په‌ساره‌وه
به‌ردیکی تئ هه‌ویشتم، ته‌نیا لووره‌یه‌کم کرد و
هه‌له‌پلۆسکام .

۵۴

کاتیکی که‌وتمه‌ ناو گه‌لایکه‌وه و له‌ لیواری
کانیاویک، په‌لم کیشا وه‌ک بلایی شه‌و ئاویان
دابم، رۆژیکم به‌ مانگیک و مانگیکم به‌ سالیکی
تئ ده‌په‌پی، زۆر له‌ بوونه‌وه‌ره‌کان پاریزیان لئ
ده‌کردم، زۆر بوونه‌وه‌ریش قاویشیان ده‌کردم و
هه‌لیان ده‌هینامه‌وه، رۆژیک ماینیکی دووگیان
که ژانی گرتبوو، هات و گوتی: له‌ میژه‌ ده‌م
پاریزده‌که‌م و هیچ جۆره‌ گیایه‌کم نه‌خواردوو،
ئێستا نازانم بۆ ئه‌وه‌نده‌ تامه‌زرۆم و ده‌مه‌وی
چی زووتر تا سه‌ر پیشه‌ بکرمینم .

ته‌زییه‌ک به‌گیانمدا هات، به‌لام بپوا بکه
خۆشترین رۆژی ژیانم بوو، پاسته‌ ده‌لین:
تانه‌که‌ویته‌ ته‌نگانه‌، قه‌دری ژیان نازانی! ئه‌م
مه‌ودای بیده‌نگییه‌ بۆ من چاره‌ساز بوو که
جاریکی تر بیر له‌ خۆم بکه‌مه‌وه، نه‌ له‌ هیچ

(ئێستا به‌م بۆنه‌وه‌ له‌م به‌شه‌دا له‌گه‌لت
قسه‌ ده‌که‌م، ده‌مه‌وی له‌ زمانی خۆت له‌ نێو
چیرۆکه‌که‌م باس له‌ یه‌که‌م به‌دیهااتم بکه‌ی)
ئه‌گه‌رچی ئه‌مه‌ یه‌که‌م به‌دیهااتم بوو، به‌لام
شمشیرم له‌ عه‌رشدا کاری ده‌کرد، زۆرینه‌ی
مروقه‌ دلیر و پیشه‌په‌وه‌کان له‌گه‌لم بوون و
هه‌رجاره‌ی باس و خواسیان بۆ ژیر خستنی
مروقه‌ گه‌مزه‌ و دواکه‌وتووکان، شان و شکۆ
و باوه‌ریک بوو که له‌ وتاره‌کانی مندا هه‌بوو،
ئه‌لبه‌ت ئه‌وه‌ش پئی ده‌چیت له‌ باپیرانمان پیم
که‌یشتبیت که به‌م شه‌وه‌که‌ته‌ گه‌یشتووم .

په‌نگه‌ ئه‌مه‌ یه‌که‌مین ئه‌زمونم له‌سه‌ر زه‌وی
بووبیت، دنیا له‌ ژیر فه‌رمانم بوو، کاتیکی ولاتی
خۆمانم به‌ جیه‌شت و ولاتی خاله‌کانم چه‌پاو
کرد، چیژیکی خۆشی پئی به‌خشیم، ولاتانی
دیکه‌مان برپی، زۆرتر ددانه‌کانم تیژ بوونه‌وه،
ولاتخۆری ورده‌ ورده‌ بوو به‌ شه‌یک له‌ ژانی من
و هه‌ورپیانم شانبه‌شانی من چیژیان لئ ده‌برد .
زۆر له‌ پێبازه‌که‌مان سه‌رکه‌وتوو بووین، به‌رم
پێوه‌ نابوو که‌س نه‌یده‌ویرا پیشم لئ بگریت،
دنیا دنیای خۆم بوو، کاتیکی سه‌رم که‌وته‌ ناو
ته‌شتیکی خوین، به‌ گاولکی به‌سه‌ریدا تپه‌پ
بووم و سه‌گه‌کانی ئه‌و شاره‌م پاو نا .

(جارانی دیکه‌ت بیر نییه‌ که‌ ئاوه‌ها به‌دی
هاتبیت و دنیا له‌ ژیر فه‌رمانت بووبیت ؟)
هه‌رچه‌ن جاره‌ سه‌ره‌تاییه‌کانم بو گێراییته‌وه،
به‌لام له‌ دوا‌ی ۶۶ جاری تر دیسان سه‌ر له
نوئ به‌وه‌ هه‌لسوکه‌وته‌وه‌ له‌ دنیایه‌کی دیکه‌ له
دایک بووم، ئه‌م جاره‌ نه‌ ته‌نیا ولاتی خۆمان،
به‌لکوو زۆربه‌ی دنیا له‌ ژیر فه‌رمانی شمشیرم
بوون، که‌ مریشم ئه‌وه‌نده‌ی تر شمشیره‌که‌م
تیژ بوویه‌وه .

شمشیر: ئه‌گه‌ر ئێوه‌ له‌ زمانی من بیگێرینه‌وه
که‌ منیش له‌ خواهنده‌ی کاییناته‌وه‌ به‌شم

که سیکی دیکه، تهنانهت جاریکی تر به خۆمدا بچمهوه و بزانه کۆم و به شیوهیهکی دیکه بژیم، له م کاته دا بوو که به ماینم گوت: ئه م جار ه زۆر دلخوشم ئاوه ها ماینیکی ره سه ن هاتوه و ئه ودالی منه، ئه وه م گوت و ده سه به جی له گیانی ماییندا ئاوپته بووم.

۵۵

دایکم ژانی به منه وه گرتبوو و ئارامی لێ برابوو، له لیوار ئاوپکی دوور له ئینسانه کان له دایک بووم، پاش ههوت پۆژ هه وساریان له سه ری دایکم نا و قاچی پاشوویان به ستم، من سه رشیتتر له دایکم بووم، له پیشه وه ی پهوک غارم هدا و به ره وه ره ده ریک له تاودان بووم. هاوپی ژنیک و دوو پیاو بووم، پۆژیک له پۆژان کاتیکی ئه و ژنه له سه ر تاشیکی بهرز جله و کیشم بوو، لاقمان خزا و له بن دۆلیک جهسته ی من و ژن بوو به یهک، ئه م جار ه پوچیکی ئارام هه بوو، دلی که سم نه په نجانده بوو.

۵۷، ۶۰، ۶۱ ...

- (پیشتر باسی یه که مین به دیهاتنت کرد، ده مه وئ باس له بوون و نه بوونه کانی دیکه شتم بۆ بکه ی؟)

- مان ! نه مان ! ؟؟؟؟ مردن! ژیان! ؟؟؟؟؟ زۆر پیکه نیناوییه! هه ول ده ده م هه ندیک شت باس بکه م، به لام راستیت بویت، پیم خو شه زیاتر باس له مردنم بکه م تا به دیهاتنم، چونکه زیاتر ئه وانن له یاده وه ریم جیگیر کران و باشتتر ده توانم له سه ریان بدویم، به لام چیت لێ بشارمه وه، زمانی گێرانه وه یانم نییه، هه ز ده که م له گه ل خۆم بیاننیم، ئه گه رچی له پاش هه موو نیژننیک دیسانه وه ده ژیمه وه، هه ر به م بۆنه وه ده مه وئ کورت و پوخت بلیم: ئاگریان تی به ردام، له قووپیان نام، دوی چل پۆژ گۆر

به گۆپیان کردم، ئیسکیان بردم له شوپتی دیکه ناشتیان. له سه ر قنگ و ده ست به چۆک له چالیان نام، له سه ر لاوه پالیان خسته ناو مالیکی ته سک، ده یانه اوپشته ناو له شی که سیکی تر، زۆر جار خورام و بوومه ژه میکی که سانی تر، بۆ ئه وه ی که نه میتم، هه ر جار ژیا مه وه و هه ر جاریش داترووسکام، به لام چی بکه م چاره م نییه!

۶۵

له مردن باش له بیرمه ئه و ئیوارانه که له سه ر جیگه که م بووم، دایکم به باوکمی گوت: - به ندی جه رگم برپاوه، به رگه ی دووری ناگرم. خوشکم: به لام چی بکه ین، خواگیان ئاوه ها پازی بووه، ئینشائه لالا به به هه شتی به رین شاد بیته وه، هه ر به م بۆنه وه ده بیئ هه لویه کی زۆری بۆ بکه ین به خیر، فاتیه یه کی زۆری بۆ بنییرین.

باوکم: من به لیم داوه چل ملیۆن بده م به که سیکی ئیماندار و داوین پاک که نوپژه قه زاکانی بۆ بگێرپته وه.

ئه مانه وته ی که سیکی نوپزقایمه که ئه م ئیواره یه له بن گویم باسی ده کرد.

- وایه باوکه راسته، بێگومان ئاوه ها پوچی ده چپته به هه شتی به رین.

- به لێ ئازیزم، ئه گه ر براکه شت له ژیاندا هه ندی جار خه له تابێ، خواگیان لێی خو ش ده بی.

- باوکه من زۆر کتیبم خویندوه، هه یچ وه کوو نوپزی دوی مردوو کاریگه ر نییه، جیا له وه ی که چه ندیش پاداشتی خیری هه یه. یه که سه ر به بی پردی سیرات و لپیرسینه وه ده چپته به هه شت، چونکه هه ر ئه م نوپز و دوعا و فاتیه ی دوی مردنه ده پوانپته نزا و نزووله کانی و هه موو گوناچه کانی ده سپرپته وه.

- كهواته ئىستا كه دلنيات كردم، ده بى
گوره ترين پرسه دنيای بۆ پۆك خهين و
هموو ئه و خهلكه فاتىحهى بۆ بنيرن!

۷۲

له م ساته دا كه ئه م باسه تان بۆ ده كه م،
له سه ر جىگايه ك گرمۆله م و پۆژى سى جار بۆ
خاوين كردنه وه، هه لگير و وه رگيرم ده كه ن.
ئىواران كه مالى باوكم پر له ميوان ده بيت،
ده مبه ن و ده مخنه ژورىكى پشته وه، ته نانه ت
ناهيلن كه س له ده ره وهى ئه و ماله بمبينيت،
پاسته كه من چاوم نيه بۆ بينينيان، به لام
گويم هيه بۆ بيستنى قسه كانيان، له دواى
ئه وهى كه مالمان چۆل ده بيت، باوكم به
خوشكه گه وه كه م ده لىت: پۆله ده ستوربد بكه
پيره زا بهينه ئه م ديو با سه رما نهييات.

جاريه جار له مالمان ده بيته ژاوه ژاو، هه ركه س
قسهى خۆى ده كات، له بيرمه پۆژىك خوشكه
گه وه كه م له ژور سه رم دانىشتبوو به كاوه خۆ
گوتهى: دايه گيان، سالانى ساله دلم پره،
شه و نيه به ئاسووده يى سه ر بنيمه وه، ئه گه ر
من پيدا گريم له سه رت نه ده كرد و هانم نه ده دايت
كه له م ئاخيري ته مه نه وه له بارى به يت، ئه م
چاره په شه مان...!

دايكم پاچه له كا و گوتهى: پۆله ئه مه قسه م
و نسيبه، هه ر دوينى له پرسهى خالۆ سايه،
مه له ك سولتانم پى گه يشت، خۆشت ده زانى
زاناي گونده كه مانه، دلنيای كردم پيره زا هه ر
وايه، ئه گه ر پيره زا نه بايه دلنيا به ...

هه ردوويان به سه ريه كدا ده ستيان به گريان
كرد و شين و شه پورپان بۆ ده گيرام، باوكم
له ژوره كهى تره وه هاته ده نگ و گوتهى: پى
ده چيىت ئه مه تاوانى باپيرانمان بيت، ئيمه له
دينى خۆمان هه لگه پراوين كه ئاوامان به سه ردا
ديت، ئه وه ده ساله ده ليم با بگه پرينه وه بۆ

سه ر هيلى خۆمان، ئيوه خۆ قسه تان به گويدا
ناچيىت! ئه وه ده بۆ پاژه سهاله وه ك سه گ
ده چه پيتم، به لام كه س گويم بۆ پا ناگريىت.
له دلمه وه پييان پيده كه نيم و جاريه جاريش
رقم هه لده ستا، به لام ئه مه هه موو پاستيه كه
نيه، هيج كه س پاستى نازانيىت، پى ده چيىت
هه ر به و جوړه ي باپيرى باوكم له شه ست
و توپه مين به ديهاتنم گوتهى: «مروقه كان
ده سكه وتى ژيان و مردنه كانى پيشوويان»،
به لام هيج جاريىك له م ۷۲ جاره دا بۆم پرون
نه بووه وه كه من ده سكه وتى ژيانى پيشووم،
يان نيم، به لام باش ده زانم جاريه جار ده بمه
گيانه وه ريىك و گيانه وه ريىكى تر ده مخوات و
جاريه جاريش گيانه وه ريىك كه زينده وه ره كانى
ديكه هه لده دپرم؟

(سفر)

له به ر ئه وه سفر هه لده بژيرم كه ته نيا سفره
ده توانى ژيان و نه مانم باس بكات، هه ر به م
هۆيه شه وه نازانم ئه و بيره وه ريباننه كه دينه
خه يالم و مردن و ژيانه يه ك له دواى يه كه كان
كه دينه به رچاوم، پاسته، يان خه يال، له
خه ودام، يان بيدارم، به لام ۷۲ كه س گه مارويان
داوم و ئازارم ده دن، هه لبه ت خۆيشم يه كيىك
هه ر له وانم، هه ر ئه م ۷۲ كه سه ۱۰۰۰۰۰۰۰
به رابه ر ده بوونه وه و چنگيان له قورگم گير
كرد، هه ر له م ساته دا كه له دايك ده بم و
ده مرم، له په سا ده ژيم و ده مرم، له په سا
ئاگرم پيوه ده نين و ده مخنه به رحه يوانه كان،
ده منيژن و هيشتا هه ناسه ده دم...

مونشن - ۲۰۱۸